

De Troonrede: in wat voor tijd leven we?

Korte omschrijving werkvorm

In deze werkvorm gaan leerlingen aan de slag met de *inhoud* van troonredes uit heden en verleden.

Deze werkvorm bestaat uit 3 opdrachten:

Opdracht 1: Aan de hand van fragmenten uit historische troonredes beantwoorden leerlingen vragen over de staat van het land in die tijd: Ging het goed met de economie? Welke problemen speelden er in de samenleving?

Opdracht 2: Leerlingen zoeken het juiste jaartal bij het juiste historische fragment.

Opdracht 3: Wat gaat dit jaar in de troonrede gezegd worden? Leerlingen schrijven hun verwachtingen op.

Leerdoel

- a. Leerlingen leren hoe de inhoud van de troonrede tot stand komt.
- b. Leerlingen leren dat de troonrede een beschouwing bevat over de toestand in de wereld en Nederland, en dat er daarnaast in staat wat voor plannen de regering heeft.
- c. Leerlingen leren uitspraken uit troonredes in de juiste tijd en context te plaatsen.
- d. Leerlingen leren zich in te leven in historische figuren.

Bronnen

- www.troonredes.nl

Duur

50 minuten

Benodigdheden

- Voor elke leerling Werkblad 1, 2 en 3
- Eventueel voor elke leerling het Informatieblad.

Handleiding

1. Geef een korte uitleg over Prinsjesdag en de troonrede. Gebruik hiervoor het informatieblad op de volgende pagina. Leg de nadruk op wie de troonrede schrijven (de ministers, niet de koning), en op de opbouw van de tekst: eerst een beschouwelijk deel, daarna de kabinetsplannen.
2. Deel Werkblad 1 en 2 uit. Laat de leerlingen in tweetallen de vragen beantwoorden. Hiervoor krijgen zij 20 minuten de tijd.
3. Bespreek de antwoorden klassikaal.
4. Voor extra verdieping (en gemotiveerde leerlingen): deel Werkblad 3 uit. Laat hen de vragen individueel beantwoorden en inleveren. Kijk later met hen de troonrede terug en controleer gezamenlijk wat er van hun voorspellingen is uitgekomen.

5. Aanvullende opdracht bij werkblad 3: discussie

Bij deze aanvullende opdracht gaan de leerlingen met elkaar in discussie over hun argumenten. Kies de jaartallen waar de leerlingen het over gaan hebben. Verdeel de klas in 3 groepen: een groep die bij het jaartal -3 heeft aangekruist, een groep die +3 heeft aangekruist en een groep die in het midden zit. Laat de groepjes bij elkaar zitten en bedenken wat hun hoofdargument is.

Wijs vervolgens een groepje aan. Laat deze groep vertellen hoe ze tot hun standpunt zijn gekomen. Laat de groepen daarna reageren op elkaar.

Informatieblad - over de troonrede

Elk jaar spreekt het staatshoofd met Prinsjesdag de troonrede uit. Het is meestal niet echt een meeslepende speech, toch kijken er heel veel mensen naar (op tv). In de troonrede staan namelijk de plannen van het kabinet voor het komende jaar.

Wie schrijft de troonrede?

De koning leest de troonrede wel voor, maar hij is niet degene die de tekst heeft geschreven. Dat doen de ministers. Eigenlijk is de troonrede een verzameling van allemaal kleine stukjes tekst: elke minister wil graag iets zeggen over zijn of haar nieuwe plannen. Al die stukjes worden aan elkaar geplakt tot één lange tekst. Vaak is die tekst daardoor nogal saai. Het is meer een boodschappenlijstje dan een verhaal.

Opbouw van de tekst

Je kunt zeggen dat de troonrede uit 2 delen bestaat:

1. Een algemene beschouwing over hoe het gaat met de wereld en met Nederland
2. Een opsomming van de plannen van het kabinet

NB: Een enkele keer gaan aan de troonrede wat persoonlijke woorden van het staatshoofd zelf vooraf. Bijvoorbeeld in 2013, toen Willem-Alexander zijn eerste troonrede uitsprak. Hij bedankte zijn moeder (Beatrix) voor haar inzet voor Nederland, en hij bedankte de Nederlanders voor de steun die de Koninklijke Familie had ervaren na het overlijden van zijn broer prins Friso.

Werkblad 1 - Historische troonredes

Hieronder staan fragmenten uit verschillende troonredes uit het verleden. Je kunt daarin lezen hoe de regering toen vond dat het met Nederland ging. Beantwoord de vragen die aan de rechterkant van het blad staan.

1.

“In Groot-Atjeh is de rust bijna ongestoord gebleven, en in de kustlanden breidt onze invloed zich voortdurend uit. Hoewel ons gezag zich op enige plaatsen nog met de wapens moest doen gelden, konden de aanwezige troepen tot de vorige sterkte worden teruggebracht.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

2.

“In de afgelopen jaren leken wij in de Nederlandse samenleving te kunnen vertrouwen op een aantal zekerheden: een voortgaande groei van de economie en veiligheid tegen aanvallen van buitenaf. Het zijn echter schijnzekerheden gebleken. In reactie op de problemen in ons land wil de regering inhoud geven aan een nieuwe bestuurscultuur, waarin maatschappelijke problemen worden benoemd en wetten worden nageleefd. De normen in de samenleving dienen te worden versterkt.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

3.

“De regering hecht grote waarde aan de voortgang van de Europese integratie. De Europese Akte zal een stimulans zijn voor snellere besluitvorming, vooral gericht op de totstandkoming van de Interne Markt. Elk der afzonderlijke lidstaten is te klein van schaal om de technologische en industriële uitdaging aan te kunnen. Bij de aanpak van ernstige vraagstukken, zoals werkloosheid en leefmilieu, dient de Europese samenwerking evenzeer een grote rol te spelen.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

4.

“De werkloosheid is in vele landen van de westerse wereld gestegen tot een peil dat niet meer mogelijk was geacht. (...)

De regering wil de inkomensverschillen verder verkleinen. Nu er weinig te verdelen valt, is het des te meer noodzakelijk dit weinige rechtvaardig te verdelen.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

5.

“De groei van de economie blijft wereldwijd achter bij de verwachtingen. Mede door de schulden crisis in enkele landen binnen de eurozone is de economische crisis dieper en hardnekkiger dan eerder voorzien. Nederland, met zijn open en internationaal georiënteerde economie, wordt door dit alles bijzonder getroffen. Het regeringsbeleid richt zich op houdbare overheidsfinanciën, maar ook op bevordering van ondernemerschap, investeren in infrastructuur en versterking van veiligheid, onderwijs en innovatie.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

6.

“Terwijl vele Staten van Europa tot in hunne diepste grondvesten worden geschokt en het burgerbloed daar de straten verft, bleef ons land van de hitte van den burgerwist en de rampen van wanorde en regeringloosheid bewaard. (...) Ons staatsgebouw is op dezelfde grondslagen gevestigd gebleven; maar zijn inrichting is gewijzigd naar de behoefte van den tijd.”

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

7.

“De wenschelijkheid om in de Grondwet onderscheidene, belangrijke wijzigingen aan te brengen, is door de ontbonden Kamers der Staten-Generaal met groote meerderheid van stemmen erkend.

Ter voldoening aan het Grondwettelijk voorschrift, zullen U onverwijld de noodige voorstellen bereiken om het aangevangen werk te voltooien. Uw arbeid in deze zitting, kort van duur als zij is, zal uiteraard een beperkt karakter dragen.”

In de eerste alinea had de koningin een belangrijke wijziging in de Grondwet. Over welke wijziging gaat dit denk je?

8.

"Zwaar is de druk, die nog steeds op de volkeren van Nederland en Indonesië rust als gevolg van het uitblijven van definitieve overeenstemming over een nieuwe rechtsorde. Smartelijk zijn in het bijzonder de verliezen aan mensenlevens. Met dankbaarheid en eerbied denk ik aan hen, die vielen als slachtoffer van hun plichtsvervulling.

Het bijeenkomen van de Ronde Tafel Conferentie, die thans hier ter stede wordt gehouden, heeft echter de hoop doen herleven, dat, hoe ernstig en ingewikkeld de vraagstukken ook zijn, die zij tot oplossing moet brengen, partijen er in zullen slagen spoedig een bevredigend eindresultaat te bereiken."

Welk probleem wordt benoemd?

Welke oplossing wordt benoemd?

Bonusvraag

Vergelijk fragment 4 en 5. Het ene is afkomstig van een links kabinet, het andere van een rechts kabinet.

Omcirkel het juiste antwoord en vul de zin aan:

-Fragment 4 is afkomstig van een links/rechts kabinet, omdat:

-Fragment 5 is afkomstig van een links/rechts kabinet, omdat:

Werkblad 2 - Vul bij elk jaartal de goede troonrede in

Bekijk de jaartallen in het overzicht hieronder. Lees bij elk jaartal wat op dat moment aan de hand was in Nederland en de wereld. Lees de troonrede-fragmenten op Werkblad 1 nog eens en bedenk welk fragment bij welk jaartal hoort. Schrijf de goede nummers bij het goede jaartal.

Jaar van de troonrede

troonrede

Jaar: 1848 Voorgelezen door: Willem II

Nummer:

Situatie: *In heel Europa woeden revoluties, in Nederland is net een nieuwe Grondwet aangenomen.*

Jaar: 1899 Voorgelezen door: Wilhelmina

Nummer:

Situatie: *Onder leiding van generaal Van Heutsz voert Nederland oorlog in Nederlands-Indië, met als doel het Nederlandse gezag daar verder uit te breiden.*

Jaar: 1922 Voorgelezen door: Wilhelmina

Nummer:

Situatie: *De Eerste Wereldoorlog is nog volop bezig en Nederland is bezig het kiesrecht te wijzigen. In dit jaar wordt het algemeen kiesrecht ingevoerd.*

Jaar: 1975 Voorgelezen door: Juliana

Nummer:

Situatie: *Onder leiding van het kabinet-Den Uyl, het meest linkse kabinet uit de Nederlandse geschiedenis, kampt Nederland met economische problemen als gevolg van de oliecrisis.*

Jaar: 1986 Voorgelezen door: Beatrix

Nummer:

Situatie: *In de jaren 80 was er weer een economische recessie. Het kabinet-Lubbers (CDA-VVD) was enthousiast over de plannen om handelsbeperkingen tussen Europese landen op te heffen.*

Jaar: 1949 Voorgelezen door: Juliana

Nummer:

Situatie: *Wereldwijd ontstaan onafhankelijkheidsbewegingen in de kolonies van Europese landen. In Nederlands-Indië groeit ook de onafhankelijkheidsbeweging onder leiding van Soekarno na de Tweede Wereldoorlog.*

Jaar: 2002 Voorgelezen door: Beatrix

Nummer:

Situatie: *De wereld is nog niet gekomen van de aanslag op de Twin Towers in 2001. In mei 2002 wordt in Nederland Pim Fortuyn vermoord. In zijn campagne verweet hij de gevestigde partijen dat ze de problemen met immigranten hadden genegeerd.*

Jaar: 2012 Voorgelezen door: Beatrix

Nummer:

Situatie: *In 2012 was al enkele jaren een wereldwijde crisis bezig. Die was begonnen met de banken in de VS, en overgeslagen naar de EU. Om de Nederlandse financiële situatie te verbeteren, stelde het demissionaire Kabinet-Rutte II (VVD-CDA-met gedoogsteun van PVV) een flink aantal bezuinigingsmaatregelen voor.*

Werkblad 3 – Ga staan in de schoenen van het Nederlandse volk door de tijd heen

Hoe tevreden was het Nederlandse volk?

Je gaat nu je inlevingsvermogen gebruiken. In de troonrede wordt beschreven hoe het in Nederland gaat. Geef met behulp van het schema hieronder per jaartal aan hoe tevreden jij denkt dat het Nederlandse volk was. Op de verticale as staan cijfers voor hoe tevreden Nederlandse burgers waren: van 3 = heel tevreden tot -3 = helemaal niet tevreden. Zet bij elk jaartal een kruisje bij een cijfer op de verticale as. Tip: Gebruik de beschrijvingen van de situaties op het vorige werkblad.

3								
2								
1								
0								
-1								
-2								
-3								
	1848	1899	1918	1949	1975	1986	2002	2020

Schrijf in onderstaand schema op wat jouw argumenten zijn voor het cijfer dat je hebt gegeven.

Jaartal	Argumenten
1848	
1899	
1918	
1949	
1975	
1986	
2002	
2020	

Werkblad 4 - Voorspel de troonrede!

Op 17 september 2024 spreekt koning Willem-Alexander weer een troonrede uit.

Wat denk jij dat dit jaar in de troonrede zal staan?

Leden van de Staten-Generaal,

1. Het gaat
  - a. **goed** met de wereld, vooral met... (noem een land of een onderwerp)
  - niet goed** in de wereld, vooral niet met... (noem een land of probleem)
2. We hebben in Nederland...
  - a. **weinig** maatschappelijke problemen.
  - b. **grote** maatschappelijke problemen, namelijk... (geef een voorbeeld)
3. Nederland staat er in sociaaleconomisch opzicht **goed/slecht** voor.
4. We...
  - a. moeten **bezuinigen**, namelijk op... (geef een voorbeeld)
  - b. kunnen weer wat **extra geld uitgeven**, namelijk aan... (geef een voorbeeld)

Extra vraag

Welke 3 ministeries denk je dat de meeste ruimte in de troonrede krijgen voor hun plannen?

Kruis die hieronder aan:

- Ministerie van Algemene Zaken
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Ministerie van Klimaat en Groene Groei
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Ministerie van Financiën
- Ministerie van Defensie
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Ministerie van Economische Zaken
- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
- Ministerie van Asiel en Migratie

Antwoordmodel - Werkblad 1

Hieronder staan fragmenten uit verschillende troonredes uit het verleden. Je kunt daarin lezen hoe de regering toen vond dat het met Nederland ging. Beantwoord de vragen die aan de rechterkant van het blad staan.

Fragment 1	Welk probleem wordt benoemd? Onrust in Atjeh. Welke oplossing wordt benoemd? Op de plekken waar onrust was, werd met wapens het gezag hersteld.
Fragment 2	Welk probleem wordt benoemd? De Nederlandse economie staat onder druk/heeft problemen. Welke oplossing wordt benoemd? Een nieuwe bestuurscultuur met versterking van de Nederlandse normen.
Fragment 3	Welk probleem wordt benoemd? Werkloosheid en leefomgeving in Europa Welke oplossing wordt benoemd? Integratie tussen de verschillende lidstaten.
Fragment 4	Welk probleem wordt benoemd? De stijgende werkloosheid. Welke oplossing wordt benoemd? Inkomensverschillen moeten weer worden verkleind.
Fragment 5	Welk probleem wordt benoemd? De wereldwijde schulden/kredietcrisis Welke oplossing wordt benoemd? Het blijven inzetten op ondernemerschap en blijven investeren.
Fragment 6	Welk probleem wordt benoemd? Het revolutiejaar 1848 zorgde voor veel onrust in Europa. Welke oplossing wordt benoemd? Een nieuwe staatsinrichting in Nederland, oftewel: de wijziging van de Grondwet.
Fragment 7	In de eerste alinea had de koningin een belangrijke wijziging in de Grondwet. Over welke wijziging zal dit gaan denk je? De invoering van het vrouwenkiesrecht.
Fragment 8	Welk probleem wordt benoemd? Verlies van mensenlevens tijdens de onafhankelijkheidsstrijd van Nederlands-Indië. Welke oplossing wordt benoemd? Een Ronde Tafel Conferentie.

Antwoordmodel - Werkblad 2

Bekijk de jaartallen in het overzicht hieronder. Lees bij elk jaartal wat op dat moment aan de hand was in Nederland en de wereld. Lees de troonrede-fragmenten op Werkblad 1 nog eens en bedenk welk fragment bij welk jaartal hoort. Schrijf de goede nummers bij het goede jaartal.

Jaar, staatshoofd en situatie

Jaar: 1848 Voorgelezen door: Willem II

Situatie: In heel Europa woeden revoluties, in Nederland is net een nieuwe Grondwet aangenomen.

Jaar: 1899 Voorgelezen door: Wilhelmina

Situatie: Onder leiding van generaal Van Heutsz voert Nederland oorlog in Nederlands-Indië, met als doel het Nederlandse gezag daar verder uit te breiden.

Jaar: 1922 Voorgelezen door: Wilhelmina

Situatie: De Eerste Wereldoorlog is nog volop bezig en in Nederland is ondertussen bezig het kiesrecht te wijzigen. In dit jaar zal uiteindelijk het algemeen kiesrecht voor mannen worden ingevoerd.

Jaar: 1975 Voorgelezen door: Juliana

Situatie: Onder leiding van het kabinet-Den Uyl, het meest linkse kabinet uit de Nederlandse geschiedenis, kampt Nederland met economische problemen als gevolg van de oliecrisis.

Jaar: 1986 Voorgelezen door: Beatrix

Situatie: In de jaren tachtig was er weer een economische recessie. Het kabinet-Lubbers (CDA-VVD) was enthousiast over de plannen om handelsbeperkingen tussen Europese landen op te heffen.

Jaar: 1949 Voorgelezen door: Juliana

Situatie: Wereldwijd ontstaan onafhankelijkheidsbewegingen in de kolonies van Europese landen. In Nederlands-Indië groeit ook de onafhankelijkheidsbeweging onder leiding van Soekarno na de Tweede Wereldoorlog.

Jaar: 2002 Voorgelezen door: Beatrix

Situatie: De wereld is nog niet gekomen van de aanslag op de Twin Towers in 2001. In mei 2002 wordt in Nederland de immens populaire (maar ook gehate) Pim Fortuyn vermoord. In zijn campagne verweet hij de gevestigde partijen dat ze de problemen met immigranten hadden genegeerd.

Jaar: 2012 Voorgelezen door: Beatrix

Situatie: In 2012 was er al enkele jaren een wereldwijde crisis bezig. Die was begonnen met de banken in de VS, en was al gauw overgeslagen naar de EU. Om de Nederlandse financiële situatie te verbeteren, stelde het demissionaire Kabinet-Rutte II (VVD-CDA-met gedoogsteun van PVV) een flink aantal bezuinigingsmaatregelen voor.

Troonrede

Nummer: 6

Nummer: 1

Nummer: 7

Nummer: 4

Nummer: 3

Nummer: 8

Nummer: 2

Nummer: 5

Antwoordmodel - Werkblad 4

Een voorspelling doen over de inhoud van een toekomstige de troonrede blijft natuurlijk giswerk. Het beste antwoordmodel is de uiteindelijke troonrede zelf. De tekst van de troonrede komt meestal snel na het uitspreken ervan beschikbaar, en zal dan vermoedelijk te vinden zijn op de website van de Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag>.